

Leserbrev i Stavanger Aftenblad 10. oktober 2001

Garborg, Sandheden og Domkirken

Rolf Erik Solheim, Åmotfors, Sverige

Igjen har Arne Garborg vært på ferde. Igjen har han vært symbol for litteraturens søking etter sannhet. Stavanger Internasjonale Litteraturfestival, ”Kapittel 1” engasjerte seg i hele forrige uke under temaet Sandhed. Også Kirken var med i programmet med en ”litterær messe” i Domkirken der Berge Furre skulle preke. Tilstelningen fant sted forrige torsdag. I våpenhuset ble det delt ut et programblad for alle som ville synge med og delta i ”Messe for ein tvilar”. Og tvileren viste seg å være Arne Garborg. Videre var messeliturgien sammensatt av biter fra *Den burtkomne Faderen* med innslag fra en ordinær gudstjeneste med syndsforlatelse, frelse og nattverdssakrament. Alt på ramme alvor. Liturgien inneholdt alt det som Garborg kjempet mot i Kirkens teologisk konstruerte kristendom: stedfortredende lidelse, den treenige Gud, sakramentene, jomfrufødsel, oppstandelse og Luthers trosbekjennelse. I følge Garborg begikk teologien i århundrenes løp et totalt forkvakleri av snekkersønnens budskap. Og forrige torsdag var den samme teologien sammenblandet med bruddstykker fra hans eget mest inderlige og metafysiske fullkomne verk. *Den burtkomne Faderen* står ikke bare helt på egne ben, men verket må også leses i sammenheng for å skjønne hva Garborg vil få fram. Derfor ble det å ta ut sitater og sette dem i en ANNEN sammenheng det rene religiøse sammensurium.

Garborg beskrev forskjellen mellom sin egen metafysiske avklaring og Kirkens fokus på synd, soning, frelse og fortapelse på følgende måte:

Prestane hev lært oss korleis me skal dø. Jesus hev lært oss korleis me skal liva.

Kjære Stavanger Domkirke – og kjære Berge Furre, hvem nå som stod for dette: Om enn i beste mening, så var forrige torsdag i Domkirken intet mindre enn et litterært overgrep. Dette var intet mindre enn å prostituere Garborgs verdi- og livssyn, det syn han så krystallklart har lagt fram i triologien *Den burtkomne Faderen*, *Jesus Messias* og *Heimkomin Son*. Knapt noen forfatter i Norge har definert sitt livs- og verdisyn så tydelig som Arne Garborg. Hulda skriver i forordet til Dagbøkene: *Mest harma det honom, at «Den burtkomne Faderen» av mange vart teki for ei teologisk oppbyggjingsbok . . . Og han som meinte, at han her hadde tala so tydeleg og klårt og ærleg um sitt syn på kyrkja og teologien, at det skulde vera rådlaust for nokon å mistyde han.*

Men så viser det seg i 2001 at nettopp dette skjer. Nei, Arne Garborg forble ingen tviler. Etter at han hadde tvilt seg ferdig og var kommet fram til sin avklaring omkring 1900, så var han slett ingen tviler lenger. Det etiske

standpunkt som ble hans religiøse avklaring kommer han tilbake til i dagbøkene gang på gang. Han sier ikke mye om døden og det hinsidige, men desto mer om livet vi skal leve her og nå.

Dette ligner til forveksling hva Leo Tolstoy også kom fram til i mektig strid med seg selv. Det ble nesten revolusjon i Russland da Kirken der lyste Tolstoy i bann og keiseren ønsket å ta ham av dage. Merkelig nok klarte teologene i Norge å dysse ned Garborgs tilsvarende syn så pass at det ikke medførte noen synderlig debatt eller liberalisering av Kirkens dogmer og doktriner. De siste 20 årene av sitt liv brukte så Garborg på å formidle og omsette sin livsanskuelse i praksis i artikler, brev og foredrag, en anskuelse som han fant en eksponent for i Henry George. Georgismen ble hans svar på datidens urettferdige fordeling, fattigdom og nød. Og det underlige er at Georgismen er fullstendig glemt i Norge i dag, men er fullt oppegående i mange land som en aktiv etisk motkraft til en global økonomi uten tøyler og uten styring. Det snakkes mye om Attac i disse tider. Hvorfor diskuteres ikke Georgismen?

Islam står faktisk nærmere Kirkens kristendom enn den anskuelse Garborg nådde fram til, og derfor kunne Domkirkens liturgi for dagen vært bedre tjent med sitater fra Koranen enn sitater fra Garborg. Dialogen mellom de to verdensreligionene er i dag i ferd med å gå i stå på grunn av hendelser i New York og Washington. Økonomisk ekstremisme konfronteres med religiøs ekstremisme. Derfor behøves alle gode krefter for å holde dialogen i gang. Til det kan Kirken bidra om den ønsker. Ikke ved å trekke Garborgs diktverk inn i liturgien, men i stedet ved å diskutere hans etiske vidsyn og hvordan framtidens kristendom må finne tilbake til sin kilde. Nettsted om Garborgs livssyn finnes på www.framtiden-er-din.com